

solum quoad sic decursos, sed etiam quoad decurrentes in futurum: ita ut ex eo instrumento non possit amplius agi via executiva, sed solum ordinaria, presentato instrumento ad effectum probationis: Agnoscent sic sentientes discrimen inter prescriptionem via executiva instrumenti contractus anni, & prescriptionem via executiva legati anni. Nam in illo unica prescriptione tollitur jus executivum pro omnibus annis, quia una sumptaxat est obligatio: at in legato anno tot prescriptiones requirentur, quot sunt anni, quia tot sunt legata, quot anni, l. si in singulos 4. l. cum in annos 11. ff. de annis legit. Ac proinde quantumvis pro legato anno non sit petita execu²⁰to spacio decem annorum, non censembit in totum prescriptionem via executiva, sed pro novem proximis annis poterit peti, atque item pro futuris. Ita sentent Parladorius lib. 1. rer. quotid. cap. 1. §. 12. ex num. 5. & 5. 13. ex num. 7. qui pro sua sententia ultra Glossam & Doctores antiquos refert Balbum de prescriptionib. p. 4. par. 4. principali, quaf. 4. Myngierius singularium observat. cent. 3. observ. 13. Facheus controvers. jur. lib. 8. cap. 99. Spino in Speculo restmentor. glossa 8. ex num. 65. Craveta de antiquitate tempor. 4. par. 4. 4. materia ista, n. 34. vers. Vigesimo quarto. Cappella Tolosana decis. 343. Guido Papa dec. 406. Anton. Gomez tomo 2. variar. cap. 11. num. 45. Felicianus de censib. tom. 2. lib. 4. c. unico, num. 14. Gasp. Rodericus de annis reddit. lib. 1. quaf. 17. ex num. 3. & post ex num. 100. & lib. 2. quaf. 9. Avendanus de censibus Hispan. cap. 103. 104. & 105. Federicus Martini de jure censum, cap. 5. ex num. 78. qui optimè rem tractat, Ludovicus Cenc. de censib. p. 3. cap. 1. q. 8. art. 1. & 2. Camil. de Medic. corf. 131. num. 14. & 15. Ceval. in specul. pract. q. 567. Quard. de censibus tom. 2. §. 5. q. 34. amicus & collega noster D. Francisc. Merlin. doctissimus, & accuratissimus controversialium foreris, centur. 1. cap. 44. ex num. 1. & omnino vide Cumuanum corf. 149. num. 1. & Addentes ad Julianum Claram in §. emphytesis, q. 7. Quia in re oportet adnotare, cum praescriptum fuerit juri exigendum annua prescriptio transcursum temporis legitimus, & acquista ab eo onere libertas, praescriptum quoque censi debet via executiva, tam quod prateritas, quam quod futuras prescriptio, ut plane significat Cymus in d. l. cum notissimi, §. in his etiam promissio, vers. Tertio queritur Cod. de prescr. 30. vel 40. annor. & appetit probat textus in leg. ultima, in fin. C. de edito D. Adrian. ioll. Quoniam ubi perimitur actio, pertire quoque debet, & perimit modus agendi, accessoriis enim sequitur naturam principalis, l. 2. ff. de peculio legato, regula accessoriis 42. de reg. jur. in 6. August. Barbosa axiomatica 4. ex num. 1. & ubi non potest agi via ordinaria, majori ratione non poterit agi via executiva. Nam accidens non manere sine substantia, aut qualitas sine subiecto, Sebastianus Medices tom. 2. tract. de reg. jur. reg. 6. n. 1. n. 5. & n. 92. & non entis nulla sunt qualitates, l. ejus qui in provinc. 41. vers. Quoniam tunc, ff. si cert. petat. & August. Barbosa axiomatica 5. num. 1. & axiomatica 162. num. 1. & axiomatica 196. ex num. 1. Atque hoc est ratio cur prescripta via executiva in prateritis pensionibus, remaneat tamen salva quod futuras. Quoniam, inquam, dum ad futuras salva manet actio, remanet quoque modus agendi. Praescripta tamen plene actione quod prateritas & futuras, neque actio, nec per consequens modus agendi remaneat, necesse est.

Hæc autem praescriptio via executiva interrupci²¹folet, quemadmodum, & alia praescriptiones, atque item ipsa via executiva perpetuari, quemadmodum ceteræ actions perpetuantur. Est autem magnum discrimen inter interruptionem praescriptionis, & perpetuationem actionis, quemadmodum adnotarunt Balbus tract. de praescriptionib. 3. par. 6. principali, ex num. 1. & 4. p. 6. q. 1. num. 1. & Petrus Barbosa in l. fin. num. 2. C. de prescr. 30. vel 40. annor. Nam interrupcio non est aliud, quam impedimentum, ne copta praescriptio currat, & ulterius procedat. Ac proinde facit rumpi inchoatam praescriptio, ita ut de novo ex integræ debeat inchoari a tempore interruptionis, & erit necessarius idem cursus temporis ad eam perficiendam, qui primò requirebatur. Notat Felinus in cap. illud 8. num. 10. post Abbatem ibi, de prescr. Jaf. in l. ex hoc edito 3. n. 3. ff. de eo per quem factum erit. Perpetuatio autem prorogat viam actionis mediante litis contestatione, & facit actionem, qua erat brevis vita, vel durabat trigesima annis, aut minori tempore, reddi perpetuam, id est extendi usque ad quadraginta annos. l. ultim. C. de prescr. 30. vel 40. annor. l. 1. §. Exceptio C. de annal. except. c. placuit 15. §. Hæc de prescr. 16. q. 3. Animadvertisse glossa in d. leg. cum notissimi, in princ. verb. Solam, Imola in l. naturaliter 5. n. 5. & ibi Paul. num.

18 Ad fundamentum Parladorii respondendum est, quamvis verum sit discrimen illud consideratum à Doctribus inter obligationem annum, & annum legatum, ut pluribus prosequitur Petrus Barbosa, qui refert omnes in l. 2. ex n. 121. C. de prescr. 30. vel 40. annor. nihil facere ad id, de quo agimus. Nam sive una, sive diversis praescriptionibus opus sit ad viam executivam praescribendam, semper tamen est necessarium, integrum decennium transfire ad praescriptionem via executivæ pro præstatio-

n. 4. & 5. ff. de usucap. Jafon. in l. nam posse 9. §. Si is qui temporali, num. 1. & 2. ff. de jurejurand. & in l. 1. num. 7. Cod. quando libellus Principi datus, Parlador. lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 14. ex num. 6. Igitur quod ad nostrum institutum pertinet, nonnunquam interrumptur praescriptio via executiva, ita ut definit ejus praescriptio currere, & excomptatis annis ante interruptio nem lapsis, debeat necessario de novo inchoari. Nonnunquam vero via executiva perpetuatur, ita ut duret per quadraginta annos. Declarandum est ergo, quando, & per quos actus interrumptur praescriptio juris exequendi, & per quos actus perpetuerit.

22 Quod attinet ad actiones ordinarias, certum est, praescriptionem eam interrupsi duobus modis, aut, inquam, naturaliter, aut civiliter. Interrupcio naturalis praescriptionis provenit ex defectu aliquis ex requisitis ad praescriptionem, videlicet aut possessionis, aut tituli, aut bona fidei, aut alicuius alterius. Interrupcio civilis contingit, quando nihil deficit de naturalibus, & substantialibus ad praescriptionem necessariis, sed celebratur aliquis actus, qui de jure civili interrumpt, & impedit praescriptionem. Quantum vero ad interruptio nem civilem, distinguendum est triplex praescriptionis genus, juxta doctrinam Bartoli in d. l. naturaliter, num. 1. & 2. Dyni in regula possessor. ex num. 10. deregul. jur. in 6. Panormitan in d. cap. illud 8. num. 11. de praescription. Antonii de Butrio ibidem, num. 7. Felinus ex num. 2. Francisco Balbi tractat. de praescriptionibus 3. par. 6. principali, quaf. 4. ex num. 3. Primum est merè favorabile, ut est usucatio, quæ caufatur ex triennali possessione: quæ introducta est in favorem possidentis. Secundum est praescriptionum merè odiosarum, ut sunt praescriptiones triginta annorum introductæ in poenam, & odium negligenter agere. Terrium genus est praescriptionum mixtarum, quæ partim in favorem possidentium, partim in odium negligenter sunt introductæ, ut est praescriptio decem, vel viginti annorum. Ejusdem distinctionis meminit glossa notata digna in l. ultima, in fin. verb. Ex una parte, & verb. Ex uroque, C. de edito D. Adriani tollend. & iterum Balbus de prescr. 2. par. quaf. 1. ex num. 1. Covarruv. in relect. cap. possessor. de reg. jur. in 6. 2. par. 5. 12. n. 4. item additio ad gloss. in l. sicut 3. §. que ergo, verb. Per executorem, C. de prescr. 30. vel 40. annor. Guido Papæ decis. 41. ex num. 2. Gregor. Lopez in leg. 29. rit. 30. par. 3. gloss. 3. Praescriptio merè favorabilis non interrupitur, etiam per litis contestationem, nisi quod effectum, quia pendente judicio currit usucatio, ut explicant predicti Doctores, & in specie Balbus d. 3. par. 6. quaf. 4. num. 31. Praescriptio merè odio interrupitur per solam citationem judicis competenter, juxta textum in d. l. cum notissimi in princ. & in s. imo. C. de prescr. 30. vel 40. annor. & in §. hac de praescriptionibus 16. quaf. 3. Quam conclusionem ampliat Balbus d. 3. par. 6. quaf. 4. ex num. 9. & limitat ex num. 20. Praescriptio mixta interrupitur litis contestatione vera facta coram judice legitimo, & competenti, vel contestatione ficta, id est quandoconque lis haberetur pro contestata; ut si per reum starcat, quoniam lis contestatur, ut proficitur Balbus d. 3. par. 6. quaf. 4. ex num. 32. & docuit Jafon. in l. ex hoc edito 3. num. 14. ff. de eo, per quem factum erit, Felinus in d. c. illud, num. 11. vers. Prima conclusio, de prescr. & probat text. in l. sicut 10. §. Qui injuriarum, in fin. ff. se quis cautionib. Conformat hanc conclusionem Gratianus in dict. §. hac de praescriptionibus decenni, & ibi gloss. verb. Interrupta 16. quaf. 3. & textus in l. more 26. C. de rei vindicat. notat Panorm. in d. cap. illud num. 14. latius prosequuntur Doctores in locis preallegatis, Jafon. in l. ex hoc edito 3. ex n. 5. post Bartol. ibi, ff. de ea, per quem factum erit.

23 Quod id, de quo agimus, certissimum est, praescriptio via executiva ex dispositione statutorum, vel iuris municipalis, seu Regii, esse merè odiosam, introductam in poenam, & odium creditoris negligenter, & differentis agere contra debitorem, ut docuit Bartol. in l. 2. §. Sirem alienam n. 2. ff. pro tempore, & conf. 36. statu Civitatis Affisci num. 2. Panorm. in d. cap. illud, n. 12. Alexander in d. l. ex hoc edito 3. n. 9. Jafon. num. 5. & 6. ff. de eo, per quem factum erit, Balbus d. 3. p. 6. principal. q. 4. num. 10. qui reddit optimas rationes. Ex quo consequens est, ut ejusmodi praescriptio interrupenda sit per solam citationem, citra litis contestationem, aut citra actum alium, qui habeatur loco litis contestationis, quod con-

tigit in causis summariorum, qualis est omnis causa executiva, ut adnotavi supra tit. 2. disp. 4. n. 5. cum seqq. in quibus cum non reperiatur propriæ litis contestatio, ut in judicis ordinariis, reperitur tamen alius actus, qui habet vicem litis contestationis, ut explicavimus dicto loco, num. 8. Et in effectu hanc sententiam amplectitur Covarr. in relect. cap. possessor, de reg. jur. in 6. in 2. par. 12. n. 4. vers. Quarta conclusio. At per contumaciam rei, per quem fiat ne fiat ista quasi litis contestatio, ut dixi supra num. preced.

Amplia prædictam resolutionem, ut praescriptio via

executiva interrupatur etiam per citationem realem,

id est capturam rei debitoris legitime factam. Nam ci-

tatio realis potentior est, & efficacia verbali, ut dixi

supra tit. 1. disp. 2. quaf. 7. scil. 3. ex num. 881. & 884.

Hanc ampliationem tradit Jafon. in d. l. ex hoc edito 3.

num. 6. in fin. ff. de eo per quem fact. erit, reprobato Balbu-

ubi supra, 3. par. 6. principalis, quaf. 3. num. 29. Ca-

stillo in l. 63. Tauri, verb. Diezannos, col. 6. vers. Secundo.

An vero per alium actum citra citationem interrum-

patur praescriptio via executiva, controversum est.

Nam quidam existimat, per solam petitionem execu-

tionis, & productionem instrumenti guarentigii coram

judice interrumpt, viam executivam. In modo addunt,

hanc petitionem, & productionem haberi loco litis

contestationis, seu esse factam litis contestationem,

qua operatur interruptionem praescriptionis via ex-

ecutive. Hujus sententia auctor videtur fuisse Bart. in

l. si quis hispalensis 57. num. 4. ff. de solit. quem ibi uno

verbo sequitur est Baldus num. 1. Gomezius ius de Leon

in sua Centuria, respons. 82. Cifuentes in l. 63. Tauri,

vers. Quinto dubitatur, Azevedus in leg. 6. n. 39. tit. 15.

libr. 4. Recopil. Bovadilla libro secundo, Polit. cap. 12.

num. 28. Valdes ad Roderic. Suarez in leg. post rem,

ff. de re iudic. notabilis 2. & 3. Considera ultimo, ad n. 3.

Villadiego in Politic. cap. 2. num. 40. Tapia ad Con-

stitut. Duram, & diram, num. 23. libr. 4. Jur. Nea-

pol. Rubr. 19.

Contra tamen sententia, quinid non interrumpti

praescriptio via executiva ex sola productione in-

strumenti executivi coram judice, & petitione execu-

tionis, nisi accedit citatio, & prædictam petitionem

executionis producere etiam instrumento nullo modo

habere vim litis contestationis in via executiva, aut

esse factam contestationem, est prior. Quam ample-

cuntur Gaspar Rodericus de annis redditibus lib. 2.

quaf. 9. num. 70. Valenzuela consilio 21. ex num. 2. Et

probatur primò. Quoniam universum ad interrumpe-

dam praescriptionem non sufficit sola libelli oblatio,

nisi subsequatur citatio, leg. sicut, §. que ergo, versic.

Nec sufficit, & ibi nota Petrus Barbosa num. 233. qui

plurimos allegat, & num. 241. C. de prescr. 30. vel 40.

annor. Felin. in d. cap. illud 8. num. 11. de prescr.

Balbus ubi supra dict. 3. par. 6. quaf. 4. num. 24. Guido Pap. decis. 416. num. 3. & 488. Joann. Annibal. in repetit. leg. naturaliter, ex num. 319. ff. de usucaption.

Gayl. observat. præl. lib. 1. observat. 74. num. 20. Min-

fynger. obser. centur. 4. observat. 26. num. 4. Sed pro-

ductio instrumenti guarentigii coram judice, & peti-

lio executionis solus est libelli oblatio, ut ex ipsis

terminis constat, ergo hæc non sufficit ad interrum-

pandam praescriptionem.

Secundò, quoniam per litis contestationem perpe-

tuantur actiones, & earum via extenditur usque ad

quadraginta annos, ut dixi supra num. 21. & docent

communiter Doctores. Sed per productionem instru-

menti non perpetuantur via executiva usque ad quadra-

ginta annos, nullus enim unquam id somniavit, ne-

que ipsi Authores, cum quibus disputamus. Ergo pro-

ductio instrumenti, & petitio executionis non est facta

litis contestatio in judicio executivo.

Tertiò, quoniam in causis summariorum, & ipsa via ex-

ecutive lis contestatur, cum producuntur oppositiones

rei adversus executionem, & reus se executioni oppo-

nit, ei contradicunt, ut docuit Affisci in Consilio. hac

lege, num. 7. cum sequentibus, lib. 1. Rubric. 39. clariss.

Foller. de censibus glossa que quidem executio, num. 36.

Milanensis decis. 20. num. 24. & num. 30. Cartarius de-

Disput. Jur. de Judiciis. Tit. III.

causis summiariis dixi sequutus plurimos *sppratis*. 2. disp. 4. num. 8. habere vim litis contestationis primum illum actum, qui solet fieri, dum iudex incipit cognoscere de meritis cause, qui operatur effectus litis contestationis quod omnia, ut agnovit etiam Baldus dicta 3. part. 6. principal. question. 4. n. 32. versic. Ex quo infero. Sed productio instrumenti, & petatio executionis praedit oppositionem rei, & actum, ex quo iudex incipit cognoscere de meritis cause. Ergo non est facta litis contestatio, neque habetur loco contestatio. Alioquin in omni causa executiva erit duplex litis contestatio, altera cum sit productio instrumenti, altera cum reus se opopnit exequutioni; quod est absurdum.

29 Neque Doctoribus contraria sententiam afferentibus suffragantur authoritas Bartoli, quam habent prounico fundamento, quam tamen inconsiderat sequuntur. Et si quando recte cadit, appositiissime nunc cadit quod dici solet (ut ego memini supra tit. 1. disput. 3. num. 20. circa finem) solere Doctores tamquam aves volantes sine ratione ad anteriorum volatum moveri, ut generaliter de omnibus hominibus norat Seneca lib. de vita beata, cap. 1. Et dixit quidem unum verbum Bartolus, ex quo sunt seducti, verum subito se correxit, & qui illum sequuntur, correctionis adhibita ratione non habuerunt. In illa leg. si quis stipulatus 57. n. 4. ff. de solutione, ejus verba sunt: *Et per hanc solutionem dico, quod in instrumentis confessionatis, & continentibus garantigiam, qua habent executionem paratam, sicut sententia, si ibi unum venit in obligatione, aliud in solutione, durat facultas solvendi, donec per utrumque illius instrumentum; vel magis propriè, donec si at litis contestatio, vel quasi contestatio super illa executione.* Hac Bartolus. Ubi neque illum verbum de interruptione prescriptionis, sed solum de facultate solvendi in illo casu, in quo insinuavit durare usque ad productionem instrumenti garantigii, sed illico corrigens se affirmavit, durare usque ad contestationem executionis, plane agnoscentis discrimen inter productionem instrumenti garantigii, & contestationem super executionem, quod magis facit contra quam pro contraria sententia. Quare non recte noravit Baldus ibi, sensisse Bartolum, productionem instrumenti garantigii habere vim litis contestationis, contrarium enim magis colligunt ex verbis Bartoli.

30 Verum est tamen, istam resolutionem, quod productio instrumenti, & petatio executionis non sufficiat ad interrumpendam prescriptionem via executiva, posse limitari eo casu, quo productio instrumenti fieret in iudicio, contra reum presentem, tunc enim non securus fieret interruptio prescriptionis, quam sit per citationem. Quia tantum operatur presentia partis in iudicio, quantum citatio, lege etiam 29. §. Si hereditate, ff. de minoribus, ubi presentia litigatori, & evocatio iudicis, seu citatio equiparantur. Docet Baldus in l. 1. num. 2. ff. de in ius vocand. ex cuius doctrina hanc limitationem tradit Jafon in dicta leg. 1. num. 2. & in leg. ex hoc editio 3. num. 5. ff. de eo per quem facit. erit. Felinus in dict. cap. illud, num. 8. de prescript. Baldus dict. 3. part. 6. principal. quest. 4. n. 9. vers. Amplia 1. & Gaspar Roderic, ac annis reddit. lib. 2. quest. 9. num. 70.

31 Ex quibus inferitur. Primo, prescriptionem via executiva non interrumpi, nisi interveniat citatio rei ad executionem incipiendo, aut perficiendo, aut quasi citatio. Alios casus, quibus interrumpitur, vide apud Castillo in leg. 63. Tauri, verbo Diezanos collect. 6. ex vers. Quare dictum est.

32 Secundo, item viam ipsam executivam perpetuari per actum illum, qui in via executiva habet vim litis contestationis, videlicet oppositionis rei contra executionem, & oppugnationis illius per propositionem suarum exceptionum, aut per consummacionem eius, qua habetur loco litis contestationis, ut superius adnotavimus, num. 22. in fin. & notat Baldus de prescription. 4. part. 6. princip. num. 2. in fin. & Castillo in leg. 63. Tauri, verbo Diezanos, collect. 6. vers. Tertio interrumpitur. Perpetuatur autem via executiva per actum istum usque ad quadraginta annos more omnium actionum, juxta textum in leg. ultima Codicis de prescription. 30. vel 40. annos. & ibi tradita à Doctoribus, & novissime à Petro Barbofa ex num. 1. docuit Baldus dicta 4. par. 6. princip. ex numero 1. Rodericus Suarez in lege post rem, notabilis 2. §. Considera ultimo, num. 3. & 4. ff. de

re jud. Covartus in relect. cap. possessor, de reg. jur. in 6. secunda parte §. 12. n. 6. & in specie loquens de via executiva Parladorius lib. 1. rerum quotidiana. cap. 1. §. 13. num. 19. Volano in Curia Philippica, 2. parte, §. 1. num. 12. 13. & 14. Villadiego in Politica, cap. 2. numero 40.

SUMMA DISPUTATIONIS QUINTÆ.

- 1 Pro obligatione virtuali, & tacita, non posse mandari executioni instrumenta, qui senferint. Exempla obligationis virtualis, & tacita, ib.
- 2 Sententia est stricti juris.
- 3 Statutum de exequendis instrumentis est contra ius.
- 4 Statutum loquens de instrumento debet intelligi de eo, quod immediate provenit ex instrumento.
- 5 Instrumenta, & sententia executioni mandantur quod ea, qua tacite continent, non solum pro expressis.
- 6 Dispersus per exempla, & comprobatio, & n. 7. 8. & 9.
- 10 Paria sunt aliquid esse expressum, & esse implicitè & virtualiter contentum.
- 11 Sententia verba includunt sensum implicitum.
- 12 Statuta tribuentia vim executivam instrumentis, sententia concedere quod implicitè contenta, & connexa cum expressis.
- 13 Ea, qua instrumentum continent implicitè, & virtualiter, proveniunt ex ipso instrumento.
- 14 Testamentum solemne habet executionem paratam, ut heres mittatur in possessionem honorum defuncti, non solum ratione substitutionis aut institutionis expressa, sed etiam tacita contenta in expressa.
- 15 Heres, qui vocatur ad hereditatem ex tacita substitutione, dicitur scriptus in testamento. Scriptum dicitur quod ex scriptura percipitur, & posse legi, quod ex vi verborum expressae scriptorum intelligitur sine extrinseca suppositione, ib.
- 16 Ex ostensione testamenti confitit notorie, quem esse tacite substitutum.
- 17 Testamentum non habet paratam executionem quod substitutionem extensem.
- 18 Conditiones duo sunt generis, aliae sunt necessarie, aliae voluntariae, & earum discrimen quod extensionem dispositionum sub ipsis factarum.
- 19 Ex verisimili & conjecturata mente disponentis extendit substitutione uno casu ad alterum facta sub conditione, sive necessaria, sive voluntaria. Similes casus qui dicuntur, ib.
- 20 Ratione substitutionis extensa testamentum non habet paratam executionem, & rario, ibi n. 21.
- 22 In maioribus Hispanie ex 1. 45. Tauri, testamentum habet paratam executionem ratione substitutionis extensa, & discrimen inter illam, & legem ultimam. Cod. de edit. D. Adr. toll.

DISPUTATIO V.

Utrum sententiae, & instrumenta habeant executionem paratam, non solum quod expressa, sed etiam quod obligationem tacitam in eis virtualiter contentam.

Prima sententia negat, sententias, aut instrumenta habentia paratam executionem ex statuto posse executioni mandari pro obligatione virtuali & tacita in ipsis contenta, & ex ipsis resultante: sed solum ait, habere paratam executionem pro expressa contentis, aut promissis, & pro expressa obligatione. Hanc amplectuntur Baldus in l. iuris gentium 7. §. quod ferè, ff. de pact. & in l. ab Anagnio 23. num. 4. C. mandati, Alexander, Jaf. Decius, & Oroscius Butrius in caput, translato 3. n. 8. Imola, & idem Decius ibidem, quos cum plurimis reguli supra, codem titulo, disput. 3. num. 34. Quibus ad do Cancer. variar. resolut. 2. part. cap. 3. num. 87. & 88. Adducamus exempla, quo res planior fiat. Primo, de mus sententiam declarare Sempronium creditorem Titii, vel Titium debitorem Sempronii, etiam nihil aliud addat, potest simil modo executioni mandari contra Titium, ac si illum condemnasset ad solvendum, praeditam certam quantitatem Sempronio. In secundo exemplo, instrumentum dotale, quo constat, maritum receperisse dotem, etiam si non obligari ulterius ad eam restituendam, potest contra ipsum mandari executioni pro restitutione dotis. In tertio exemplo, instrumentum mutui, quo quis constitutus se receperisse pecuniam mutuam, etiam si non obligari se expresse ad restitutionem, potest executioni mandari contra mutuarium, non fecis ac si se obligasset ad restituendum. In quarto exemplo, obligatio ad factum potest executioni mandari pro interesse, ut latius probavimus supra hoc titul. disput. ex num. 35.

- 6 Hanc sententiam, quod attinet ad primum exemplum, seu executionem sententia probat textus in leg. si cum tit. 4. C. de iudicis, quem ibi commendat Bart. & dicit, nescire se alibi ita clare disponi. Item text. in l. Pomponius 40. §. sed & is, qui in fin. ff. de procur. ibi: *Nam cum judicatur rem meam esse, simul judicatur, illius non esse, textus in l. si inter me, & te 13. ff. de except. rei jud. ibi: Quia eo ipso, quo meam esse, pronuntiatum est, ex diverso pronuntiatum videtur, tuam non esse, textus in l. si quis rem 24. ff. eod. tit. ubi possessor re petente domino absolutus, si à possessione cedat, & ad dominum revertatur, juvat se ad obtinendum in hoc secundo iudicio exceptione judicati*
- 73 resultante ex absolutione prima. Tandem text. in l. 1. §. sed non utique, versic. Si autem pronunciaverit, ibi: *Si autem pronunciaverit, calumnatus es, condemnavit eum, & quavis nihil de pena subjecerit, tamen legis potestas adversus eum exercetur, ff. ad S. C. Turpilian. Sequuntur Angel. conf. 257. n. 6. circa med. vers. Superest autem videre, Cravetta conf. 7. nam. 4. Afflictis dec. 157. Surdus decis. 212. num. 12. & 13. Magonius decis. Florentina 3. ex num. 19. Cacheranus decis. 64. num. 3. & sequent. Rovitus decis. 60. Hippolytus de Matfiliis in rubr. de fidei suffrib. quest. 25. num. 219. Afrius in praxi iudiciorum, §. 31. cap. 2. ampl. 2. Aviles in cap. 1. Pretorius verb. Mandato n. 17. Thuse, litt. E, concl. 491. num. 13. & litter. S, concl. 128. & concl. 129. num. 16. Gratianus discept. forens. tom. 3. cap. 445. num. 20. & tom. 5. cap. 833. ex num. 28. Azeved. in leg. 22. num. 9. tit. 6. lib. 3. recipil. Barbofa in leg. si Pretor 75. in princ. num. 1. post textum, & Bartol. ibi, ff. de iudic.*
- 7 Loquentes de secundo exemplo, Bald. in l. ad probatio nem 21. num. 3. Cod. de probationib. ubi dicit, se sic consuistit, & si quis primum consilium, quod dederit, & in leg. 1. §. & ut plenus in 6. per textum ibi, Cod. de rei uxori. action. Imola in l. 1. n. 6. ff. de iis, que in testam. delentur. Andras Barbatia in rep. l. cum acutissimi n. 176. Cod. de fidicommiss. Canarius de execut. instrum. quest. 29. n. 64. Bald. Novellus de doce part. 6. privileg. 2. num. 10. Rodericus Suar. in l. post rem in declaratione legi Regni §. secundo extendit num. 1. & 2. ff. de re iudic. Anton. Gomez in leg. 64. Tauri num. 6. Menoch. de adipisci possess. remed. 4. num. 125. Azevedus in l. 1. num. 11. tit. 21. lib. 4. recipil. & num. 10. precedenti, loquitur generaliter de omnibus tacite inclusi, & virtualiter contentis in contractibus; Paz etiam gen. ait loquens, & idem exemplum commemorans in praxi 1. tom. 4. cap. 1. num. 13. & 14. Parlador. lib. 2. rer. quotid. cap. fin. 1. part. §. 11. ampl. 4. num. 20. loquens in specie de hoc exemplo, & generaliter de omnibus in tota illa ampliat. ex num. 18. & quod ad hoc exemplum attinet, probatur ex textu in l. si duo parvo n. 13. §. Marcellus, ff. de iurejurando.
- 8 De tertio exemplo, Rodericus Suarez in d. §. secundo extendit n. 3. vers. Ceret aliquam differentiam, Rodrig. de concursu, & privilegiis creditorum 1. part. artic. 6. num. 43. Didacus Perez in l. 4. tit. 8. lib. 3. Ordinamenti colum. 1078. vers. *Utrum autem contractus, facit Baldus in l. contractus 17. num. 19. Cod. de fide instrum.*
- 9 Et loquentes de quarto exemplo, Bartol. Bald. Romanus, Alexander, Felin. & quamplurimi alii, quos retuli, & sequuntur sibi supra hoc tit. disput. 3. num. 35. Universim instrumenta posse executioni mandari, etiam quod tacitam, & virtualiter obligationem in eis implicitè contentam, senferunt Imola in l. 1. num. 6. ff. de iis, que in testam. delentur. Franciscus Aretin. in l. si in testamento 5. ff. de vulgar. & pupill. subst. Sapia in leg. ultima n. 54. Cod. de edit. Div. Adr. tollen. Barzius tract. de garantia 1. part. quest. 9. post medium, & quest. 10. & 11. Surd. dec. 254. num. 39. Magonius decis. Florentina 3. num. 20. Pacianus de probat. qui late tractat libr. 1. cap. 26. ex num. 65. Reginellus practic. quest. cap. 20. qui examinat specifici Colerus de processib. execut. part. 2. cap. 3. ex num. 487. Gratianus discept. forens. tom. 1. cap. 3. ex num. 46. & 47. & cap. 115. ex n. 27. & tom. 2. cap. 323. n. 9. & 11. & Havia Volano in Curia Philippica 2. part. §. 7. num. 4. Villadiego in Politica cap. 2. num. 17. Franch. dec. 325. Gallesius de obligatione camerale quest. 31. n. 12. & 13. & ad eum Zacharias num. 10. & 16. Cevallos in Specul. pract. quest. 246. Parladorius rerum quotid. lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 11. 4. ampliar. ex num. 18.
- 10 Ratio est, quoniam paria sunt aliquid esse expressum, & explicitum, vel esse tacite, & virtualiter contentum, impicitum, & subintellecum in expresso; nam id etiam habetur pro expreso, & explicito, leg. iam hoc iure 4. ff. de vulg. & pupill. subst. leg. cum quid 3. si cert. petat. Decius consil. 15. num. 6. & consil. 68. num. 3. Cravetta conf. 149. num. 11. Cephalus conf. 152. n. 76. lib. 2. Tiraquell. ad leg. combiales 1. 16. gloss. 7. num. 179. Rodericus Suarez ubi supra, item Parladorius dict. num. 18. & 19. Giurba decis. 45. ex n. 2. Ergo tam sententia, quam instrumentum habent paratam executionem pro contentis implicitè, & virtualiter, quemadmodum pro expressis.
- 11 Ad argumenta adducta pro prima sententia responderunt. Ad primum, verisimum esse, sententiam esse stricti juris, & cessare effectum ejus, ubi cessant verba: verum nihilo.